

EL BROŞÜRÜ

Ülkemiz incir üretiminde ve kalitesinde dünyada lider durumdadır. Bu üstünlüğümüzün sürdürülmesi için önemli bir kriter yeni ve üstün nitelikli incir çeşitlerinin üretilmesi ve ihracata kazandırılmasıdır. Aksi takdirde rakip ülkeler bu üstünlüğümüzü yaptıkları yeni çeşit geliştirme çalışmaları ile ele geçirebilirler. Bu konuda ABD’de ciddi çalışmalar yapılmakta ve birçok sayıda melez veya mutant birey piyasaya sunulmuştur. Ülkemizde şimdiye kadar incirde melezleme veya mutasyon ıslahı konusunda herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Sadece doğadan seleksiyon çalışmaları mevcuttur. Bu çalışma ile incirde melezleme ve mutasyon ıslahı yöntemleri kullanılarak yeni çeşitler elde edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın ilk beş yıllık dilimi tamamlanmış olup bu ilk dilimde elde edilen veriler özet şeklide aşağıya çıkarılmıştır.

Melezleme ıslahı çalışmaları 2010 yılında başlamıştır. 2010, 2011, 2012 yıllarında Sarılop ve Bursa Siyahı dişi çeşidi ile Ak ilek ve Kaba ilek erkek çeşitlerine ait şu melezlemeler yapılmıştır (Şekil 32).

- 1) Sarılop x Ak ilek
- 2) Sarılop x Kaba ilek
- 3) Bursa Siyahı x Ak ilek
- 4) Bursa Siyahı x Kaba ilek

Şekil 32: Melezlemede kullanılan Sarılop (sağda), ak ilek (solda) meyveleri

Bu melezlemelerden elde edilen tohumlar kurtularak uygun harç ortamlarına ekilmiş ve F1 melez bitkicikler elde edilmiştir. Bu bitkicikler fidan haline getirilmeleri için tüplere alınmış ve büyütülerek fidan haline gelmeleri sağlanmıştır. Her melezlemeden 500 adet ve toplamda 2000 adet F1 melez fidan elde edilerek 2015 yılı itibarı ile bahçeye 3x 1,25 mesafelerle dikilmiştir (Şekil 33,34). Bu bireyler büyüyüp yeterli meyve alındığında seçim yapılarak üstün bireyler tartılı derecelendirme metodu uygulanarak belirlenecektir.

Şekil 33: Melez tohumlarda çıkan çöğürler Şekil 34: Melez bireylerin bahçeye dikilmiş hali

Projenin mutasyon kısmı ise 2007 yılında başlamış olup Sarılop ve Bursa Siyahı çeşitlerinden yeterli miktarda çelik alınarak bu çeliklere Co60 kaynağından 6 farklı dozda (0.0, 10.0, 16.9, 25.3, 50.7, 67) gray gama ışını uygulanmıştır. Bu çeliklerden elde edilen gözlerden bir yaşlı incir fidanlarına aşılamaıyla 2007 yılında M1V1, 2008 yılında M1V1'lerden alınan gözlerle M1V2 ve 2009 yılında M1V2'lerden alınan gözlerle aşılamaıyla M1V3'ler elde edilmiştir (Şekil: 35, 36, 37). Toplamda 992 adet M1V3 Sarılop bireyi ve 836 adet Bursa Siyahı bireyi elde edilmiştir. Bu M1V3 bireyleri 2010 yılının Mart ayında 3x1,25 m aralarla enstitümüz bahçesine dikilmiştir.

Söz konusu çalışmada M1V1 bitkilerinden, ilk aşılama sonrası 16. haftada elde edilen canlı kalma oranları ve LD₅₀ değerleri aşağıda bulunmuştur.

Gamma radyasyon ışını uygulanmış ve kontrol M1V1 bitkilerinin canlı kalma oranları:

0.0, 10.0, 16.9, 25.3, 50.7 ve 67.0 gray ışın uygulaması yapılmış Sarılop incir çeşidinde, canlı kalma oranı sırasıyla, %76, 85, 75, 63, 56 ve 2'tir. 67.0 gray ışın dozunda sadece bir bitki canlı kalmıştır. 0.0, 10.0, 16.9, 25.3, 50.7 ve 67.0 gray ışın uygulaması yapılmış Bursa Siyahı incir çeşidinde, canlı kalma oranı sırasıyla %63, 77, 83, 62, 12, ve 0'dır. Lethal doz (LD₅₀) Sarılop için **50.7** gray ve Bursa Siyahı çeşitleri için **25.3** gray olarak belirlenmiştir. Bahçeye dikildikten sonra epistatik etki ölümleri gözlenmiş ve bireylerin büyüme performanslarına bakılmıştır (Şekil:38,39).

Şekil 35: Gama ışını uygulanan çelikler Şekil 36: Işın uygulanan çeliklerden yapılan aşılar

Şekil 37: M1V3 bireyleri

Şekil 38: M1V3 bireyelerinin araziye dikilmiş hali

Şekil 39: 2013 yılı mutasyon parseline bir görünüş

Mutasyon parseline mutasyona uğramış bireyelerden azda olsa meyve elde edilmeye başlanmış olup amaçlarımıza yönelik üstün nitelikli bireyelerin seçimine bu yıldan itibaren başlanacaktır.